

עוללות.

בראשית ט"ז ו'.

והאמין בה' ויחשבה לו צדקה.

פלא! שלא מצינו בשום מקום שיחשב ה' צדקה לאדם על שמאמין בו, וכן שאל בעל תורה תמימה. והשיב שהלשון ויחשבה לו צדקה אינו מוסב מהקב"ה לאברהם רק להיפך מאברהם להקב"ה — והבאור הוא שהיה אברהם ענו ושפל בעיניו שאינו ראוי לנס כזה לשנות עליו סדרי הטבע עד שחשב להקב"ה הבטחתו זאת להרבות זרעו — לצדקה ולפנים משורת הדין, עכ"ל. —

ואמרתי שיש לחוק אמתת הבאור הזה כזה שאמר לו הקב"ה (לעיל פסוק א') שכרך הרבה מאד, היינו שמגיע לו שכר הרבה בעד מפעליו. אבל אברהם בענותו חשב שאין מגיע לו כל שכר מהקב"ה בעד מעשיו כמ"ש (פסוק ח') כסה אדע וגו' כמ"ש רש"י, כאיזה זכות יתקיימו בה". שלא ייחס אליו שום זכות בעד מפעליו ולכן חשב הבטחת ה' לו שאיננה בתורת שכר כי רק צדקה ומתנת חנם. —

בראשית י"ז י"ב.

בעל תורה תמימה (בפסוק הנ"ל): „מדוע לא גורו חכמים על מילה בשבת מחשב שמא יעביר סכין ברה"ר ד' אמות כמו שגורו בשופר ולולב מטעם זה?" לדעתי הטעם הוא משום דבשופר ולולב אדם בהול לקיימן באותו יום שאם לא יקיימן באותו יום הלא תתבטל מצות היום ולכן חיישינן שבהיותו בהול עליהן ישנה ויעבירם ד"א ברה"ר, אבל מצות מילה שלא תתבטל אף לאחר זמנה אינו בהול עליה ולא ישנה.

עוד י"ל לפי שהסכין אינו רק אחד ממכשירי המצוה שהרי מותר לסול גם בצור ובקנה וכדומה לכן לא יהיה בהול על הסכין דוקא ולא ישנה בו להעבירו ד"א ברה"ר.

בראשית ט"ב פ' מקץ.

הרמב"ן ז"ל (ורבים זולתו) תמה מאד על יוסף שעמד במצרים ימים רבים והיה סקיד נגיד בבית שר גדול איך לא שלח מכתב אחד לאביו להודיעו ולנחמו! הן מצרים קרובה לחברון כששה ימים. ואף אלו היה מהלך שנה היה ראוי להודיע לכבוד אביו, ויוקר פדיון נפשו ויפדנו ברוב ממון. ואיך חטא חטא גדול לצער את אביו ולהעמידו בשכול ימים רבים ובאבל גדול עליו! ולהרבות דאבונו אסר גם את שמעון וכו'!!! ע"ש. ותירוצו דחוק מאד ואינו מתקבל על השכל הישר עיי"ש

אבל לדעתי זה הדבר: כי יוסף חשב שאחיו מכרוהו לא משנאתו לו כי לא יכול להשרם על אכזריות גוראה כוונתו בשביל שנאת חנם, וביותר בראותם צרת נפשו בהתחננו אליהם ויקשו לבם ולא שמעו לו, ויחשב כי רק על פי גזירת אביו עשו את הדבר הזה, יען שהעיו לרמו לאביו שהוא ואמו ואחיו יבואו להשתחוות לו וע"כ נער בו אביו בנויפה וגם גור עליו לענשו מדה כנגד מדה על זדון לבו (שארן מראין לו לאדם אלא מהרהורי דליביה) תחת אשר רם לבבו לחמוד נאות כוונתו למלוך על אביו ואמו ועל אחיו ויצו לאחיו לענשו בעבדות תחת חמדו מטעם מלך, (ואולי שהיתה לו הוכחה ע"ז את

שלחו אותו אליהם יחידי במקום סכנה ששם הרנו אחיו את יושביהם (כמ"ש הרשב"ם בשם ר' יוסף קרא באור הכתוב: הלא אחיך רועים בשכם, כלומר מקום סכנה ששם הרנו את יושביהם) ואם דאג אביו לשלום עשרת בניו הגבורים בשכיל הסכנה ההיא איך לא פחד לשלחו שמה יחידי? (ובאמת כמה יעקב בהמקובל ששלוחי מצוה אינן נזוקין) ע"כ השב שבוודאי הפך לב אבי לשנוא אותי ויגזור עלי את העונש הזה למכרני לעבד, ולכן לא שמעוני אחי בהתחנני אליהם כי לא יכלו לעבור על מצות אביהם, וכיון — שלפי דעתו — רעה איתו אביו בשתי ידיו ובוודאי שאינו הפך לראות עוד פניו — שלולא זאת הלא היה אביו מבקשו כבר במצרים במקום שם הורידוהו קניו. הלא זה מוכיח ברור כי לא סר אפו ממנו ולא יאבה לראות פניו, לכן לא שלח לו להודיעו מציאותו וגדולתו נגד רצונו לדעתו עוד. הלא היתה זאת כאלו סתנרה בו לאמר: „על אפך ועל חמתך הנני הנני פקיד נגיד כביה ער וגדול כמצרים“. ומטעם זה לא נזר עליהם בתחילה להביא את אביהם עם בנימין אי אביהם לבדו, שהרי בודאי גדלה עליו ההוכחה והמצוה לנחם את אביו יותר וקודם מאחיו, האחת מפני מצוה כיבוד אב שלא זכה לקיימה זה כ"ב שנה, והשנית מפני שאכלו גדל הרבה מאכל אחיו; והשלישית שכבר הלש כחו לשאת אבלו לעה זקנתו; והרביעית שלא היה גורם לאביו צער גדול ופחד נורא משלוח מעליו אז בנימין בדרך. אבל בחשבו כי אביו מאן לראות פניו, כי הפך לבו לשנוא אותו איכה יכול להתראות אליו על כרה? אבל בשמעו מפי יהודה קינת אביו עליו „שאמר אך טרף טורף“ ונתבררה לו פתאום טעותו הגדולה אז נגלה אליו פתאום אבלו הנורא וצערו הגדול של אביו זה כ"ב שנה, ולא יכול עוד להתאפק ויתן את קולו בבכי והתודע אל אחיו, והיכף שאל „העוד אבי חי, מהרו ועלו אל אבי“ רדה אלי אל תעמוד „והגדתם לאבי את כל כבודי“, „והרתם והורדתם את אבי הנה“. ולאביו שלח כזאת. ונהיה אביו עתה לו עיקר כל מנמתו ודאנתו לו.

במדבר א' מ"ו.

הננו רואים בכל המספרים כפ' זו וכן כפ' פנחס וגם במספר הלויים שלא דקדקו למנות בצמצום גם את האחדים, שהלא אי אפשר שכל המספרים הרבים הושוו כלם למאות ולעשרות ולא נקרה בהם מספר אחדים יתר על עשרות. הנה במספר עולי הגולה בעזרא רוב המנויים לא הושוו למספר העשרות לפי שנמנו בדיוק וצמצום. והרא"ש סוף מס' פסחים כתב „שדרך הכתובים כשמגיע הסנין לסכום עשרות פחות אחת כונה אותו במספר עשרות ואינו משגיח על הכרונן האחד, ולכן תפס הכתוב מספר שלם חמשים יום לשבעה שבועות אע"פ שאינם רק ס"ט יום. וכן ארבעים יכנו שבטלקות אע"פ שאינם רק ל"ט, וכן כפ' ויגש כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים אע"פ שלא היו רק ס"ט. ועיין בתורה תמימה פ' אמור כ"ג מ"ו

סוף פרשה במדבר.

בתורה תמימה מביא מה שכתב הרמב"ם בפרק ג' ה"י סכלי המקדש שמוהרין הלויים שלא יעשה אחד סלאכת חבירו, שלא יסיע הששורר לשוער ולא השוער למשורר שנאמר איש איש על עבודתו ואל טשאו עב"ל. והמה ע"ז שלא הביא הדרשה מערכין י"א ע"ב נקמין משורר ששוער הייב כיתה דכתיב והזר הקרב יומת כו' אלא זר דאותה עבודה, ואני תמה על המיהתו, הלא בהכתוב והזר הקרב יומת לא נאמר רק העונש אבל אזהרה נאמרה בקרא „איש איש על עבודתו ואל טשאו“, והרכב"ם הלא זכר רק האזהרה שמוהרין הלויים וכו'.